

Täze Aýasofýa

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Täze Aýasofýa TÄZE AÝASOFÝA

Söýgüli okyjylarym, bu gün 24-nji iýul, Lozan şertnamasynyň baglaşylanyna tegelek togsan ýedi ýyl dolýar...

Birentek kişiniň piňine-de däl adaty günleriň biri...

Emma biz ol gün Lozanda garaşsyzlygymyzy resmi ýagdaýda jar edip, Osmanlydan miras kapitulyasiýa belasyny-da başymyzdan dep edipdik.

Eger biziň günlerimizde metjitlerimizde azana gygyrylýan bolsa, ol Lozan şertnamasynyň saýasyndadyr.

Meselem, bu gün Aýasofýada jumga namazyny okaýan bolsak, onuňam Lozan şertnamasynyň saýasynda bolýandygyny unutmalyň.

Tersine bolanda kim, nirede we haýsy azany okadyp bilerdi?

Düýn uly haly zawodynyň hojaýyny bilen garşylaşdyk...

Ol şeýle diýýärdi:

“Men eýýäm näçe ýyl bäri haly we kilim söwdasynyň içinde. Hem öndürýäris, hem satýarys. Şindi habar beriş serişdelerine syn edýärim welin, Aýasofýa üçin ýüzlerçe metr kwadrat ýörite haly dokalypdyr we bulary ýere ýazma işleri başlapdyr.

Maňa mälüm bolşy ýaly, Döwlet sowetiniň bu karary alanyndan bäri iki hepde-de geçmedi. Şeýle bolýan bolsa şuny pikir edýärim...

Diýmek hökümet sud organynyň şeýle karara geljekdigini öňünden bilýärdi we haly dokamagy has öňünden buýrupdy...

Başgaça bolanda ýüzlerçe metr kw halyny, hem-de şeýlekin ýöriteläp dokalandygy aýdylýan bu halylary şular ýaly az wagtyň içinde taýýarlap biljek edenli firma diňe Türkiýede

däl, dünýäde-de ýok.”

Aýasofýa bütindünya mirasydy...

1934-nji ýylda muzeýe öwrüpdiler...

Hem munyň hiç kime zyýany degmändi!..

Aý geçdi, gün geçdi, çykdylar orta, ady-sory eşdilmedik birine
Döwlet sowetine derňew işinu açdyrdylar...

Hem muny öz haýýrlaryna çözdürdiler. Ol kararnamany
güýçsüzleşdiler.

Şindi ýerlerine halylylar ýazylýar.

Biraz wagt geçensoň, esasanam daşary ýurtly turistlere
gadagançylyklar başlajagy köre hasa...

“Hany, bäre metjit. Beýle gysga ýubkaly, şortili girmek
gadagan.”

“Göwsüň görünüär. Bir şarf tapyp, oran.”

“Içerik köwüşli girmek bolanok.”

Aýasofýada bu gün “Iňňän möhüm kişilere mahsus VIP namazy”
okalmaly.

Çakym çak bolsa, köşkdäki ähli sülsady bilen bile Rejep beýem
gatnaşaymaly.

Onuň «mellek ýeriniň» wekili bolan Din işleri ministri haý-
haýly çakylyklary bireýýäm paýlap gutardy.

Bütün halaýyk, Soltanahmet hem häzirden polisiýanyň janly
koridorynyň halkasyna girdi.

Tä namaz okalyp gutarýança asmanda polisiýanyň wertolýotlary
patrulçylyk çekmeli.

Soňra nutuklar atylar, tarapgöý metbugatda sesler çykar:

“Sag bol, «özygtyýarly» türk sudunyň wekili bolan Döwlet
sowetiniň 10-njy uprawleniýesi! Siziň saýaňyzda hut Atatürküň
gol çeken kararnamasyny ýatyrmagy başardy. Haýyrly bolsun!
Atatürkden galan näme bar bolsa, olaryňam kem-kemden ýok
edilmegi üçin öňe!”

Hawa, bu gün aýratyn ähmiýetli namaz okalýar.

Wideokameralaryň öňünde VIP namaz... Protokol namazy.

Emma munçasý olara eýgertmez, alan-aldy şowhun has täsirli bolsun.

Stambuldan we oňa ýakyn etraplardan meýdany doldursyn diýip getirilen Ak partiýalylar!

Bulara iň jaýdar jogaby Kemal Kylyçdarogly berdi.

“Namaz Alla üçin okalýar. Wideokameralaryň öňünde namaz okalmaýar. Men gatnaşyp bilmen.”

Hak aýdýar... Hakykatdanam şeýle.

Namaz okama bahanasy bilen wideokameralaryň we habar beriş serişdeleriniň öňünde bir topar şow turuzmagyň haýsydyr bir peýdasynyň ýokdugyna iň bolmanda Stambulda öň gördük ahwetin.

Eger peýda bolýan bolsady, meselem Ekrem Ymamogly Stambulda 800 müň ses tapawudy bilen saýlawlarda üstün çykyp bilermidi?! Diýmek, bularyň dine duwlanyp oýnaýan şunça şowlary kân bir derege ýaramaýar!

Mundan soňam ýarajagyna ynamym ýok.

Aýasofýa bütindünýä mirasyň iň saýlama muzeýlerindwn biridi.

Giriş biletinin bahasy 100 lira...

Hem indi pikir ediň, bu işi alyp barmagy-da daşary ýurt firmalarynyň birine beripdirler. Gelýän girdejiniň ep-esli bölegi mugtjak ýere şol daşary ýurt firmasynyň holtumyna gitmeli.

Din-imany pul bolan biziňkiler häzirlilikçe tölegli girişi ýatyrypdyrlar.

Munça puldan ýüz dönderendiklerine görä, diýmek Aýasofýany metjide öwürmek bulara has köp girdejiler getirýän bolmaly, meselem saýlawlarda ses sany artmaly!

Bir ýerlerden bir zatlar gelmeli welin, yöne nämedigini häzir bizem bilemzok.

Belkäm dörän maddy boşlugy Katar emiri doldurar!

Aýasofýada we onuň töwereginde bolup geçjek wakalary üns berip ynlaň...

Gulluk awtoulaglary, janpenalar, müňlerçe polisiýa işgärleri...
Hamana hiç zatdan habary ýok ýaly wideokameralaryň öňüne geçip takal okamaly kişiler...

Ýörite çakylyk bilen çagyrylan VIP myhmanlar...

Allanyn huzurynda geçerli kylnan protokol sanawlary...

Polisiýanyň janly koridoryna ýaramadyk we we namaz okamaga goýberilmedik mömin ildeşler...

Nämedi ol?..

Aýasofýany metjit etdiler!

Ýüzlerce ýyllyk daş plitalaryň we mermerleriň üstüne halylar ýazyldy.

Walla, diýseň gowy boldy, bizem muňa birnäçe ýyllap garaşyp ýördüg-ä!

Hernäme-de bolsa, ýurtda hemme zat ýerbe-ýer, hemme zat dört dörtlük...

Ýeke kemimiz – Aýasofýany metjide öwürmekdi, onu-da gördük!

Ol kemimizem düzetdik, maşalla!

Emin ÇÖLAŞAN.

«SÖZCÜ» gazeti, 24.07.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,

Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika